

ISSN: 2944-9499

**ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ**

ΤΕΤΡΑΔΙΑ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ Α/Α 14

**ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ:
ΣΥΝΤΟΜΗ Η ΠΑΡΑΤΕΤΑΜΕΝΗ;
Η ΑΝΑΓΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΜΙΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
«ΘΕΩΡΙΑΣ ΝΙΚΗΣ»**

ISBN 978-618-5990-00

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΑΘΗΝΑ

Δρ. Βασίλειος Αρσονιάδης

**ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ:
ΣΥΝΤΟΜΗ Η ΠΑΡΑΤΕΤΑΜΕΝΗ;
Η ΑΝΑΓΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΜΙΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
«ΘΕΩΡΙΑΣ ΝΙΚΗΣ»**

ΤΕΥΧΟΣ 14 / ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2025

Επιμέλεια και Προλεγόμενα: Δασκαλάκης Ιπποκράτης

**Υπεύθυνος εκδόσεων του Ελληνικού Ινστιτούτου Στρατηγικών
Μελετών: Κωνσταντίνος Αργυρόπουλος**

Copyright: ΕΛΙΣΜΕ

ISBN: 978-618-5990-00

Επισημαίνεται, ότι κατά τον Ν. 2121/1993 και τις Διεθνείς Συμβάσεις, όπως η Διεθνής Σύμβαση της Βέρνης (που έχει επικυρωθεί με τον Ν.100/1975), απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, με οποιονδήποτε έντυπο, ηλεκτρονικό ή άλλο τρόπο, είτε μέσω του διαδικτύου, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του ΕΛΙΣΜΕ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....	5
Εισαγωγή.....	9
Οριοθέτηση των Εννοιών του Σύντομου και Παρατεταμένου Πολέμου.....	9
Ελληνική (πολιτική και όχι μόνο) Προσέγγιση.....	10
Η Επικίνδυνη Πλάνη του Σύντομου Πολέμου.....	11
Κύρια Χαρακτηριστικά του Παρατεταμένου και του Σύντομου Πολέμου.....	12
Δυνατές Επιλογές στην Περίπτωση της Ελλάδας.....	14
«Θεωρία Νίκης» (και Υψηλή Στρατηγική).....	15
Προσδιορισμός της «Νίκης».....	15
«Θεωρεία Νίκης» και η Σχέση της με τη Διάρκεια ενός Πολέμου.....	17
Προτάσεις.....	19
Επίλογος – Συμπεράσματα.....	22
Βιβλιογραφία.....	24
Συνοπτικό Βιογραφικό Συγγραφέως.....	26

Πρόλογος

Η εκτιμώμενη διάρκεια μιας σύγκρουσης με έναν πιθανό ή δυνητικό αντίπαλο, οφείλει να αποτελεί βασικό παράγοντα για τις προς πόλεμο προετοιμασίες ενός κράτους επηρεάζοντας τις γενικότερες επιλογές της υψηλής στρατηγικής¹ του. Αναμφίβολα, επιδίωξη των αντιπάλων είναι η επίτευξη των αντικειμενικών στόχων του πολέμου με τις ελάχιστες δυνατές απώλειες-ζημιές και στον ελάχιστο χρόνο για τον κάθε σχεδιάζοντα. Το γεγονός όμως που δεν αποκλείει την πιθανότητα, ένας εκ των δύο αντιπάλων, να αποβλέπει στη διεξαγωγή πολέμου διάρκειας που θα λάβει τη μορφή του πολέμου φθοράς. Ενίοτε και η απειλή-πιθανότητα μετατροπής μιας σύγκρουσης, σε πόλεμο διάρκειας δρα αποθαρρυντικά, σε έναν εκ των δύο αντιπάλων. Δεδομένης όμως της συνήθους παράλληλης και ανάλογης προετοιμασίας των δύο μερών (ως όφειλε τουλάχιστον), η χρονική επέκταση της σύγκρουσης, συνήθως επέρχεται πέραν των αρχικών σχεδιασμών τους, ως αποτέλεσμα πολλών παραγόντων, απρόβλεπτων εξελίξεων, παρεμβάσεων τρίτων μερών και κυρίως αδυναμίας επίτευξης αποφασιστικού αποτελέσματος για τους αντιπάλους.

Διαχρονική η ρήση του Σουν Τσου που θεωρεί ως τελειότερη στρατηγική την υποταγή του αντιπάλου άνευ μάχης² χωρίς αυτό να σημαίνει αναγκαστικά ότι η διάρκεια του πολέμου θα είναι σύντομη. Μπορεί σε έναν πόλεμο να καθυστερήσει η αποφασιστική-αποφασιστικές συγκρούσεις ή ακόμη και να μην λάβουν ποτέ χώρα αλλά η μακροχρόνια φθορά να οδηγήσει τον ένα εκ των δύο αντιπάλων στην κατάρρευση.

Η αποφασιστική μάχη, υπήρξε ο ιδεατός τρόπος διεξαγωγής του πολέμου που κληρονομήθηκε από τους Αρχαίους Έλληνες με σκοπό την ελαχιστοποίηση των απωλειών και τον ταχύτατο τερματισμό του πολέμου υπό ορισμένες όμως ιστορικές συνθήκες. Η αντίληψη όμως αυτή βάρυνε στη δυτική στρατιωτική κουλτούρα προωθώντας την ιδέα της αποφασιστικής μάχης ως του ιδεατού δυτικού τρόπου πολέμου.³ Βέβαια, ο βασιλιάς της Σπάρτης Αρχίδαμος, με πολλή σοφία, απευθυνόμενος προς τους συμμάχους του είπε:⁴

«ἄδηλα γὰρ τὰ τῶν πολέμων, καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ πολλὰ καὶ δι' ὀργῆς αἱ ἐπιχειρήσεις γίνονται· πολλάκις τε τὸ ἔλασσον πλήθος δεδιὸς ἄμεινον ἡμύνατο τοὺς πλέονας διὰ τὸ καταφρονοῦντας ἀπαρασκεύους γενέσθαι».

«Τα του πολέμου είναι άδηλα και τις περισσότερες φορές οι επιθέσεις γίνονται αιφνιδιαστικά, πάνω σε μια ξαφνική έξαψη. Πολλές φορές, μικροί στρατοί, επειδή

¹ Ως υψηλή στρατηγική θεωρούμε το σύνολο των μέσων που χρησιμοποιούν οι αντίπαλες πλευρές για την προώθηση των πολεμικών τους στόχων. Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική, 6^{ος}-11^{ος} αιώνας*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 1999, σελ. 17.

² Αθανάσιος Πλατιάς και Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, *Η Τέχνη του Πολέμου του Σουν Τσου*, Εκδόσεις Διάυλος, Αθήνα, 2015, σελ. 175

³ Victor Davis Hanson, *Ο Δυτικός Τρόπος Πολέμου: Η Αποφασιστική Μάχη στην Κλασική Ελλάδα*, Εκδόσεις Τουρίκη, Αθήνα, 2003, σελ 293-4.

⁴ Θουκυδίδης, *Ιστορίαι*, Μετάφρασης Άγγελου Βλάχου, 2.10.1-2.11.9.

είχαν συνείδηση του κινδύνου, πολέμησαν με επιτυχία μεγαλύτερους στρατούς οι οποίοι, υποτιμώντας τον αντίπαλο, δεν είχαν προετοιμαστεί όπως έπρεπε.»

Η παρατήρηση του Αρχιδάμου έγινε όχι μόνο με αφορμή την πιθανή διάρκεια της εκστρατείας αλλά καταφανώς επισημαίνει την αδυναμία προβλέψεων της εξέλιξης του πολέμου ή ακόμη την ανατροπή των αρχικών εκτιμήσεων και των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων συμπεριλαμβανομένης φυσικά και της διάρκειας του.

Στον 20 αιώνα, κατά καιρούς, ως συνέπεια κυρίως επιτυχούς και αιφνιδιαστικής εφαρμογής επιτυχημένων στρατιωτικών δογμάτων (συνδυασμός ορθής συγκρότησης, εξοπλισμού, στρατιωτικής εκπαίδευσης, τακτικών), στρατοί γνώρισαν σαρωτικές επιτυχίες σε μικρά χρονικά διαστήματα. Φυσικά η ανισορροπία ισχύος αποτελεί ένα βασικό παράγοντα που περιορίζει τη διάρκεια του πολέμου υπό την προϋπόθεση ότι το είδος του και οι αντικειμενικοί σκοποί μπορούν να επιτευχθούν με την εμπλοκή των υπέρτερων στρατευμάτων και μέσω και άνευ περιορισμών χρησιμοποίησής τους.

Πρόσφατες συγκρούσεις του 21^{ου} αιώνα έρχονται όμως να αναθεωρήσουν τις απόψεις για την «αδυναμία» των σημερινών κρατών να διεξάγουν μακροχρόνιους πολέμους. Βασικό επιχείρημα των υποστηρικτών αυτών των θέσεων ήταν η αδυναμία των σύγχρονων κρατών να λειτουργήσουν αποτελεσματικά την οικονομία τους και τις καθημερινές λειτουργίες τους σε ένα περιβάλλον γενικευμένης και μάλιστα μακροχρόνιας σύγκρουσης. Ακόμη όμως και αν τα καταφέρουν να κινηθούν μέσα σε μια λογική οικονομίας πολέμου, αφενός μεν τα τυχόν κέρδη μιας νικηφόρου εξέλιξης δεν θα αντιστάθμιζαν τις ζημιές και αφετέρου, οι «δυτικές» κοινωνίες δεν θα ανέχονταν μια ανάλογη επιμήκυνση του πολέμου. Φυσικά και τα χρονικά όρια αντοχών μια κοινωνίας ή τα όρια μεταξύ σύντομου και παρατεταμένου πολέμου ουδέποτε καθορίστηκαν επακριβώς και με κοινή αποδοχή. Οι όροι αυτοί παρέμειναν νεφελώδεις όπως ακριβώς και η «αφόρητη ζημιά» στην πυρηνική στρατηγική!

Η αποστροφή και απόρριψη της πιθανότητας ενός μακροχρόνιου πολέμου στην Δύση επήλθε σταδιακά μετά τη κατάρρευση του Σοβιετικού συνασπισμού (αρχές δεκαετίας 1990), την επικράτηση φιλελεύθερων απόψεων αλλά και τις αντικειμενικές συνθήκες που είχαν δημιουργηθεί από την έλλειψη δυνητικού αντιπάλου. Η επικράτηση αυτών των αντιλήψεων δεν σήμανε ότι μακροχρόνιες συγκρούσεις δεν συνέχισαν να λαμβάνουν χώρα ακόμη και εντός της Ευρώπης (βλέπε Γιουγκοσλαβία) αλλά αποδόθηκαν στις ειδικές συνθήκες που δημιουργούσε η μη ολοκλήρωση της αυτοδιάθεσης των λαών στη συγκεκριμένη περιοχή σε συνδυασμό με καταπιεστικά καθεστώτα. Ούτε φυσικά και υπήρξε ενδιαφέρον για μακροχρόνιες συγκρούσεις που λάμβαναν χώρα, με εκατομμύρια θύματα, ειδικά στην Αφρική αλλά και στην Ασία. Βέβαια αρκετές από τις μακροχρόνιες αυτές συγκρούσεις δεν είχαν τα χαρακτηριστικά της διακρατικής σύγκρουσης αλλά ήταν μακροχρόνιες, άκρως θανατηφόρες και με την εμπλοκή πολλών μερών. Φαίνεται όμως ότι οι πρόσφατες εξελίξεις ωθούν τα κράτη να επαναξιολογήσουν τις θεωρήσεις τους περί

πολέμων μικρής διάρκειας και συγκρούσεων χαμηλής έντασης. Σε άρθρο του 2022,⁵ το Bloomberg έχοντας εξετάσει τις στρατιωτικές συγκρούσεις των τελευταίων 200 ετών καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η μέση διάρκεια τους ήταν 15 μήνες!

Στον ελληνικό χώρο, από το 1974 και μετά, ο Ελληνισμός θεωρεί -και ορθά- ως πιθανή την πολεμική αναμέτρηση με τη γειτονική και «σύμμαχο» Τουρκία. Μάλιστα η προετοιμασία (δομή δυνάμεων, συγκρότηση, εξοπλισμοί) βασίστηκε σε μια γενικευμένη σύγκρουση, άγνωστης διάρκειας, κατά μήκος της γραμμής αντιπαράθεσης (Έβρος-Αιγαίο-Κύπρος) και με μεγάλη σφοδρότητα. Η στρατηγική θεώρηση είχε τις ανάλογες συνέπειες στον προϋπολογισμό του κράτους και για τους Έλληνες πολίτες στη φορολόγηση αλλά και στο χρόνο και υποχρεωτικότητα της στρατιωτικής θητείας.

Με την πάροδο του χρόνου, οι δυτικές αντιλήψεις -που αναφέρθηκαν προηγουμένως- μεταφέρθηκαν και στην Ελλάδα και σε συνδυασμό με την υψηλή αποτελεσματικότητα-φονικότητα των νέων οπλικών συστημάτων συνετέλεσαν στην επικράτηση της αντίληψης μιας σύντομης χρονικής διάρκειας σύγκρουσης και μάλλον «σημειακής» με επιδίωξη την τοπική επικράτηση χωρίς την αποφασιστική μάχη και με ελεγχόμενες απώλειες. Οι ισχυρές ένοπλες δυνάμεις αμφοτέρων των χωρών καθιστούν βεβαία μια τρομακτικής έκτασης καταστροφής αν υπάρξει κλιμάκωση, γενικευμένη εμπλοκή και επιμήκυνση των συγκρούσεων. Η επίγνωση των συνεπειών μιας παρόμοιας σύγκρουσης θεωρείται ότι θα εμποδίζει τις δύο χώρες από την κλιμάκωση της σύγκρουσης. Ουδείς βέβαια μπορεί να εγγυηθεί αν και πως θα λειτουργήσουν οι μηχανισμοί αυτοσυγκράτησης και αποκλιμάκωσης.

Σε αυτές τις θεωρήσεις συνέβαλε και οι ιστορικές εμπειρίες με τις ΗΠΑ από το 1955 και μετά να επεμβαίνουν «πυροσβεστικά» και ενίοτε «πειθαναγκαστικά» προς τους δύο αντιπάλους (Ελλάδα-Τουρκία) ώστε να μην υπάρξει κλιμάκωση που θα οδηγούσε σε μια σφοδρή σύγκρουση. Η «πετυχημένη» (όχι αναγκαστικά για εμάς) αυτή αναγκαστική διαμεσολάβηση δημιούργησε την αντίληψη της ετοιμότητας, ικανότητας και βούλησης της Ουάσινγκτον να μην επιτρέψει μια μακροχρόνια και σφοδρή ελληνοτουρκική αντιπαράθεση. Η επικράτηση αυτής της θέσης υπήρξε αποτέλεσμα ιστορικών παραδειγμάτων (1955, 1963-4, 1967, 1974, 1987, 1996, 2020) αλλά και λογικών συνειρμών περί της αναγκαιότητας αποφυγής διάσπασης της Νοτιανατολικής πτέρυγας της Ατλαντικής Συμμαχίας μέσα από μια ανεξέλεγκτο σύγκρουση των δύο «συμμάχων».

Η εμφάνιση όλων των παραπάνω συνθηκών και απόψεων, σταδιακά κατέσκει η επικρατούσα άποψη συναντώντας την καθολική αποδοχή του πολιτικού κόσμου αλλά και της ίδιας της κοινωνίας για ευνόητους λόγους που συνδέονται με την ασυναίσθητη απόρριψη των «κακών» σεναρίων (περί μακροχρονίων καταστροφικών πολέμων) όταν αυτά μάλιστα συνδέονται με δυσβάστακτες υποχρεώσεις. Από την

⁵ <https://english.nv.ua/opinion/how-long-russia-s-war-against-ukraine-will-last-50293722.html>

ευφορία αυτή δεν ξέφυγαν και αρκετοί επαγγελματίες του χώρου της άμυνας ειδικά όταν διαπίστωσαν -το 1996- ότι οι Ένοπλες Δυνάμεις δεν ήταν σε ετοιμότητα αντίδρασης σε επεισόδια χαμηλής έντασης που πιθανόν να απαιτούσαν περιορισμένη και «χειρουργική» χρήση βίας. Για να μην είμαστε άδικοι, δεν πρέπει να λησμονούμε ότι και οι Ισραηλινές Ένοπλες Δυνάμεις (ιδιαίτερως οι χερσαίες), την περίοδο 2000-2006, έστρεψαν την προσοχή τους στις επικαλούμενες Low Intensity Conflicts (LIC) και στην αντιμετώπιση των «ασύμμετρων απειλών» με αποτέλεσμα να εμφανιστούν απροετοίμαστες και να αιφνιδιαστούν στη σύγκρουση τους με τη Hezbollah.⁶

Την περίοδο 2010-2019, η αποδυνάμωση των Ενόπλων Δυνάμεων λόγω της οικονομικής κρίσεως, έκανε την περιορισμένη κρίση -σύγκρουση να εμφανίζεται ως όχι απλά το πιθανότερο σενάριο αλλά και το προτιμότερο (δια ημάς) λόγω των αντικειμενικών συνθηκών. Ίσως να υπήρξαμε τυχεροί καθώς οι εσωτερικές εξελίξεις στην γείτονα χώρα αλλά και η αστάθεια στα νοτιοανατολικά σύνορα της να περιόριζαν τις επεκτατικές διαθέσεις της σε επίπεδο δηλώσεων και όχι ενεργειών.

Εκτιμώ (και ελπίζω) ότι η κρίση του 2020, σε Έβρο και Ανατολική Μεσόγειο να κατέδειξε την πιθανότητα μιας γενικευμένης σύγκρουσης με την Τουρκία η οποία θα διαρκέσει και ικανό χρονικό διάστημα (μη δυνάμενο να προβλεφθεί). Η περίπτωση της Ουκρανίας απέδειξε περίτρανα την αδυναμία κάθε πρόβλεψης και την χρονική επέκταση μιας σφοδρής σύγκρουσης στα άκρα της Ευρώπης. Κατά συνέπεια οι προετοιμασίες μας πρέπει να βασίζονται στο χειρότερο σενάριο, ανεξαρτήτως κόστους και όχι στο επιθυμητό.

Το πρόβλημα είναι ότι ο αντίπαλος μας είναι ορθολογικός παίκτης και οι προετοιμασίες μας (κάθε είδους) αποτυπώνουν τις δυνατότητες αλλά και τη βούληση αντίδρασης μας με αποτέλεσμα να χαράσσει ανάλογα τη στρατηγική του. Κατά συνέπεια, υπάρχει ο κίνδυνος να θεωρήσει ότι υπό το πρίσμα των προηγούμενων επιλογών μας και με το φόβο μιας μακροχρόνιας και γενικευμένης σύγκρουσης θα αναγκαστούμε να υποχωρήσουμε γεγονός που μπορεί να το οδηγήσει να αναλάβει απερίσκεπτα ρίσκα καθιστώντας αναπόφευκτη μια ανεξέλεγκτη σύγκρουση που ενδεχομένως και να μην επιθυμεί.

Περισσότερα όμως στην εξαιρετική ανάλυση του κ. Αρσονιάδη Βασιλείου που ακολουθεί.

⁶ Winograd Commission, Interim Report, 30 Apr 2007, <https://www.jewishvirtuallibrary.org/winograd-commission-interim-report-april-2007>

Εισαγωγή

Η σχολή σκέψης των σύντομων πολέμων δεν είναι κάτι νέο. Από τον Άραβο-Ισραηλινό «Πόλεμο των 6 ημερών» στον πρώτο πόλεμο στον Κόλπο και την απελευθέρωση του Κουβέιτ (1990)⁷ μέχρι και τον πρόσφατο «Πόλεμο των 12 ημερών» μεταξύ Ιράν και Ισραήλ⁸ αποτελούν παραδείγματα μιας τάσης που επικρατεί προς της διεξαγωγή σύντομων πολέμων. Παρ' όλα αυτά, η γενίκευση αυτής της τάσης θα ήταν το λιγότερο επιλεκτική ενώ δημιουργεί μια εικόνα που παραπλανά. Την ίδια περίοδο έχουμε τις μακροχρόνιες πολεμικές συγκρούσεις στο Νταρφούρ (2003 μέχρι σήμερα), στο Αφγανιστάν (2001-2021), με πλέον πρόσφατο παράδειγμα την Ρωσική εισβολή στην Ουκρανίας που ήδη μετρά τρία (3) χρόνια πολέμου (2022 μέχρι σήμερα).

Ερχόμενοι στην περίπτωση μιας μελλοντικής Ελληνοτουρκικής σύγκρουσης γεννάται το ερώτημα εάν θα είναι μια σύντομη ή μακροχρόνια πολεμική σύγκρουση. Η αξία του ερωτήματος είναι πολύ μεγάλη διότι έχει να κάνει με την προπαρασκευή του κράτους σε όλα τα επίπεδα και τομείς όπως θα αναλυθεί παρακάτω.

Ένα κράτος που προετοιμάζεται για έναν πιθανό σύντομο πόλεμο δεν μπορεί να ανταπεξέλθει σε μια μακροχρόνια σύγκρουση ενώ από την άλλη ένα κράτος που προετοιμάζεται για μια μακροχρόνια σύγκρουση πρέπει να επωμιστεί τρομερά κόστη και μάλιστα όχι μόνο οικονομικά για έναν πόλεμο που μπορεί και να μην συμβεί. Η «επιλογή» της Ελλάδος σε πολιτικό (αλλά και κοινωνικό) επίπεδο από τη δεκαετία του 90' και κυρίως του 2000 και μετέπειτα είναι πως μια στρατιωτική σύγκρουση μεταξύ της Τουρκίας και της Ελλάδος (εάν και εφόσον υπάρξει) θα είναι σύντομη σε διάρκεια! Όπως όμως κατέδειξαν τόσο ο Ρωσο-Ουκρανικός πόλεμος, όσο και η σύγκρουση Ισραήλ-Χαμάς⁹, ένας αρχικά επιζητούμενος σύντομος πόλεμος πολύ εύκολα μπορεί να μεταβληθεί σε μια μακροχρόνια σύρραξη. Σκοπός του παρόντος άρθρου είναι να διερευνήσει τις διαφορές μεταξύ σύντομων και παρατεταμένων πολέμων, την ελληνική προσέγγιση επί του θέματος, και τους παράγοντες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια παρατεταμένη Ελληνο-τουρκική σύγκρουση. Τέλος, παρατίθενται ορισμένες προτάσεις πολιτικής και στρατηγικής για την Ελλάδα και υπογραμμίζεται η κρίσιμη σημασία της υιοθέτησης μιας εθνικής «Θεωρίας Νίκης»

Οριοθέτηση των Εννοιών του Σύντομου και Παρατεταμένου Πολέμου

Πριν προχωρήσουμε στην ανάλυση θα πρέπει να οριοθετήσουμε την έννοια του σύντομου και του παρατεταμένου πολέμου. Κατ' αρχάς δεν υπάρχει μια γενικά κοινά αποδεκτή διάκριση μεταξύ ενός «σύντομου πολέμου» και ενός «μακροχρόνιου ή παρατεταμένου πολέμου» που να ορίζεται από μια συγκεκριμένη χρονική διάρκεια σε αριθμό ημερών, μηνών ή ετών. Παρ' όλα αυτά, υπάρχει μια μάλλον γενική συναίνεση¹⁰ της ακαδημαϊκής και πολιτικής κοινότητας σύμφωνα με την οποία ένας πόλεμος θεωρείται σύντομος όταν η διάρκεια του είναι κάτω από 6–12 μήνες, με

⁷ Επιχείρηση Καταιγίδα της Ερήμου στις 17 Ιανουαρίου 1991 και ολοκληρώθηκε με την απελευθέρωση του Κουβέιτ στις 28 Φεβρουαρίου 1991. Διήρκεσε περίπου 6 εβδομάδες.

⁸ Ο **Πόλεμος των 12 Ημερών** αναφέρεται στην στρατιωτική σύγκρουση μεταξύ **Ισραήλ και Ιράν** που έλαβε χώρα από τις **13 έως τις 25 Ιουνίου 2025**.

⁹ Ο **Πόλεμος Ισραήλ-Χαμάς** (γνωστός και ως **Πόλεμος της Γάζας**) ξεκίνησε στις **7 Οκτωβρίου 2023** με μια ευρεία επίθεση παλαιστινιακών οργανώσεων υπό την ηγεσία της Χαμάς εντός ισραηλινών εδαφών και έληξε με την εκκενρία της 11 Οκτωβρίου 2025 (αληθές μέχρι την ημερομηνία του παρόντος άρθρου).

¹⁰ Singer, J. David & Small, M. (1972). *The Wages of War, 1816–1965: A Statistical Handbook*. Νέα Υόρκη: Wiley. Περιέχει πίνακες με τη διάρκεια 255 διεθνών πολέμων, θέτοντας όρια για «βραχείς» (< 1 έτος) και «μακροχρόνιους» (> 1 έτος).

περιορισμένους πολιτικούς στόχους. Αντίθετα ένας πόλεμος θεωρείται παρατεταμένος όταν έχει διάρκεια πάνω από ένα έτος, ενώ ο στόχος του είναι ευρύτερος και συνήθως επιδιώκει μια συνολική αλλαγή συστήματος όπως την αναδιαμόρφωση του πολιτικού, οικονομικού ή κοινωνικού συστήματος του αντιπάλου.

Ελληνική (πολιτική και όχι μόνο) Προσέγγιση

Αν και δεν υπάρχει θεσμικό κείμενο που να περιγράφει την Ελληνική επίσημη προσέγγιση- προετοιμασία για σύντομο ή μακροχρόνιο πόλεμο, υπάρχουν αναλύσεις στρατηγικής από ελληνικά και διεθνή ινστιτούτα και δεξαμενές σκέψης που διαδρούν και επιδρούν στη διαδικασία διαμόρφωσης της Ελληνικής πολιτικής (π.χ. ΕΛΙΑΜΕΠ, Κυπριακό Κέντρο Στρατηγικών Μελετών, Stratfor, RAND Corporation κλπ.)¹¹. Οι παραπάνω δεξαμενές σκέψης προτείνουν συγκεκριμένα μέτρα τα οποία συχνά ενσωματώνονται σε εθνικές στρατηγικές. Επίσης υπάρχει πλήθος άρθρων ειδικών¹² σε θέματα άμυνας και πολιτικών¹³, που υποστηρίζουν ότι μια μελλοντική σύγκρουση θα έχει τη μορφή "θερμού επεισοδίου" και θα είναι σε περιορισμένη χρονική και γεωγραφική έκταση. Τέλος υπάρχουν και δηλώσεις πρώην στρατιωτικών και διπλωματών, που εκφράζουν μετά το τέλος της υπηρεσιακής τους ιδιότητας (αποστρατεία, αφυπηρέτηση, συνταξιοδότηση) την βιωματική τους υπηρεσιακή εμπειρία και που προειδοποιούν για το ενδεχόμενο "σύντομης αλλά έντονης" σύγκρουσης, με στόχο την επιβολή τετελεσμένων (π.χ. κατάληψη μιας νησίδας ή μικρονήσου). Ωστόσο δεν λείπουν και οι φωνές ειδικών (πολιτικών, ακαδημαϊκών κλπ.) που υποστηρίζουν την πιθανότητα ενός μακροχρόνιου πολέμου¹⁴. Παρόλα αυτά το υπερισχύον ρεύμα σκέψης αυτή τη στιγμή στη ελληνική αλλά και διεθνή ανάλυση και τα στρατηγικά ινστιτούτα/ δεξαμενές σκέψης είναι ότι αν μια μελλοντική σύγκρουση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας πιθανότατα θα είναι σύντομη και περιορισμένου εύρους ενώ το αποτέλεσμα θα κριθεί στις πρώτες

¹¹ The Eastern Mediterranean's New Great Game Over Natural Gas (2021); at <https://worldview.stratfor.com/article/eastern-mediterraneans-new-great-game-over-natural-gas>, (last viewed 8 Nov 2025); International Crisis Group Preventing War. Shaping Peace. Turkey-Greece: From Maritime Brinkmanship to Dialogue, Europe Report N°263; «Θάνος Βερέμης: Αν γίνει κάτι, θα είναι σύντομο». εφ. Νέα Σαββατοκύριακο, 17 Ιουνίου 2022.

¹² Dr Yaprak Gürsoy. (2018), The recent crisis between Greece and Turkey: Two NATO allies on the brink of war again, at < <https://fpc.org.uk/the-recent-crisis-between-greece-and-turkey/> > (last viewed 8 Nov 2025). Abdullah Bozkurt, (2025), Turkey's invasion plans for Greece thwarted by US, France, provoking angry outbursts from Erdogan at < <https://nordicmonitor.com/2025/04/turkeys-invasion-plans-for-greece-thwarted-by-us-france-provoking-angry-outbursts-from-erdogan/> > (last viewed 8 Nov 2025). Lampas, N. and Filis, C. (2023) 'NATO's strategic concept: Implications for Greece and Türkiye', *Security and Defence Quarterly*, 44(4), pp. 38–54. doi: 10.35467/sdq/174813.

¹³ Ελίζα Βόζεμπεργκ (ΝΔ) και Γιάννης Μανιάτης (ΠΑΣΟΚ) κατέθεσαν κατεπείγουσες ερωτήσεις προς την Ύπατη Εκπρόσωπο της ΕΕ, Κάγια Κάλας, ζητώντας προληπτικά μέτρα απέναντι στην Τουρκία, ώστε να αποφευχθεί η δημιουργία τετελεσμένων στην Ανατολική Μεσόγειο. Αν και δεν μιλούν ρητά για πόλεμο, αναγνωρίζουν τον κίνδυνο αιφνίδιας κρίσης με γεωπολιτικές συνέπειες. Νίκος Ανδρουλάκης (ΠΑΣΟΚ – Ευρωβουλευτής, 2022) σε παρέμβασή του στο Ευρωκοινοβούλιο, τόνισε «Η Ένωση δεν πρέπει να επαναλάβει με τον Ερντογάν τα λάθη που έκανε με τον Πούτιν. Όποιος αμφισβητεί το Διεθνές Δίκαιο πρέπει να έχει την ίδια αντιμετώπιση.» Η δήλωση αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο της πρόληψης κρίσεων μικρής διάρκειας, με στόχο την αποτροπή.

¹⁴ Πλατιάς & Κολιόπουλος (βιβλίο 50 Κανόνες Στρατηγικής): κίνδυνος παρατεταμένου πολέμου εάν δεν υπάρξει έγκαιρη αποκλιμάκωση, Χ. Ζιώγας (Παν. Αιγαίου): Η συσσωρευμένη ένταση δημιουργεί "δομική στρατηγική αστάθεια", Δ. Φαρμάκης (ΕΚΠΑ): Ανάλυση συνεχόμενων κρίσεων που θα μπορούσαν να «αναφλέξουν πολλαπλά μέτωπα».

κρίσιμες ώρες. Ως ενδεχόμενο μόνο εξετάζεται η πιθανότητα αποτυχίας διαχείρισης του θερμού επεισοδίου, να οδηγήσει σε κλιμάκωση και παρατεταμένο πόλεμο¹⁵.

Η Επικίνδυνη Πλάνη του Σύντομου Πολέμου

Η κυρίαρχη σκέψη επομένως, υποστηρίζει ότι ο αντίπαλος θα ηττηθεί σε «σύντομο χρόνο» μέσω ταχύτατου στρατιωτικού ελιγμού υποστηριζόμενος από πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο και πυρά βασιζόμενα σε «έξυπνα» πυρομαχικά και μη επανδρωμένα αεροχήματα (UAV/UAS) μέσα σε ένα πλαίσιο πληροφοριακών (information) επιχειρήσεων και επιχειρήσεων στον κυβερνοχώρο που δεν θα δώσουν στον αμυνόμενο χρόνο αντίδρασης επιτυγχάνοντας τετελεσμένο αποτέλεσμα πριν να αντιδράσει η διεθνής κοινότητα. Ο εν εξελίξει Ρώσσο-ουκρανικός πόλεμος έχει διαψεύσει αυτή την προσέγγιση παρά την εφαρμογή όλων των παραπάνω.

Δεν θα πρέπει, λοιπόν, να θεωρείται δεδομένη η πιθανότητα ενός σύντομου ελληνο-τουρκικού πολέμου. Υπάρχει πλήθος παραγόντων που δεν ελέγχονται από την Ελλάδα, οι οποίοι μπορούν να οδηγήσουν, είτε ως επιλογή είτε ως «ατύχημα», σε μια παρατεταμένη και γενικευμένη σύγκρουση. Ενδεικτικά αναφέρονται οι παρακάτω παράγοντες, οι οποίοι αποτελούν δυνητικές συνθήκες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια μακροχρόνια σύγκρουση:

1. Εσωτερική Πολιτική και Κοινωνική Αποδοχή

- **Ευρεία Κοινωνική Αποδοχή (Εθνικιστική Κινητοποίηση):** Η ύπαρξη ευρείας κοινωνικής αποδοχής στο εσωτερικό της Τουρκίας, επιτυγχάνεται μέσω έντονης εθνικιστικής δράσης και προβολής του πολέμου ως εθνικής ανάγκης¹⁶. Αυτό επιτρέπει στην πολιτική ηγεσία να διαχειριστεί αποτελεσματικά το κόστος και τις απώλειες μιας παρατεταμένης στρατιωτικής σύγκρουσης, διατηρώντας τη λαϊκή υποστήριξη.
- **Οικονομική Κρίση και Στρατηγική «Ανόρθωσης»:** Μια χώρα που βιώνει βαθιά οικονομική κρίση, όπως η Τουρκία, μπορεί να επιλέξει τον πόλεμο ως μέσο για εθνική «αναγέννηση» και εκτόνωση. Σε αυτή την περίπτωση, η Άγκυρα μπορεί να εκτιμήσει ότι το πολιτικό και οικονομικό κόστος είναι διαχειρίσιμο ή και επωφελές (π.χ., μέσω εδαφικών κερδών, ελέγχου πλουτοπαραγωγικών πηγών και επίδειξης περιφερειακής δύναμης), οδηγώντας σε στρατηγική επιλογή έναν παρατεταμένο πόλεμο.

2. Στρατιωτική Στρατηγική και Αδιέξοδα

- **Αποτυχία Επιβολής Άμεσης Λύσης (Στρατηγική Κόπωσης):** Αν η Τουρκία διαπιστώσει ότι δεν διαθέτει επαρκή στρατιωτικά, τεχνολογικά ή οικονομικά μέσα για μια γρήγορη κατάληψη και διατήρηση εδαφών στην Ελλάδα, μπορεί να επιλέξει μια μακροχρόνια σύγκρουση. Αυτό θα εντασσόταν σε μια στρατηγική «υπομονής και φυσικής κόπωσης» της Ελλάδος, αποσκοπώντας στην εξάντληση των ελληνικών δυνάμεων με την πάροδο του χρόνου.

¹⁵ Θάνος Βερέμης (2020), σε συνέντευξή του δήλωσε: «Ένα θερμό επεισόδιο θα έχει κόστος και για την Τουρκία.» Η δήλωση αυτή υπονοεί ότι ένα περιορισμένο επεισόδιο είναι πιθανό, αλλά όχι εύκολα διαχειρίσιμο. (at <<https://www.liberal.gr/apopsi/thanos-beremis-ena-thermo-epeisodio-tha-ehei-kostos-kai-gia-tin-toyrkia>>, last viewed 8 Nov 2025)

¹⁶ Πλειοδοσία στην εθνικιστική ρητορική μεταξύ κυβέρνησης Ερτογάν και Αντιπολίτευσης. Βλέπε; Τουρκία: Ο Κιλιτσντάρογλου στηρίζει Ερντογάν αν... κάνει κάτι για τα νησιά που κατέλαβαν οι Έλληνες (Το Πρώτο Θέμα, 2 Ιουν 2022), Κιλιτσντάρογλου: Ο Ερντογάν δεν έκανε τίποτα για τα νησιά που στρατιωτικοποιεί η Ελλάδα (In.gr, 5 Μαΐου 2023).

- **Αποτυχία Διπλωματικών Λύσεων:** Όταν η Τουρκία θεωρήσει ότι οι διπλωματικές οδοί έχουν αποτύχει και βρίσκεται αντιμέτωπη με αδιέξοδο, μπορεί να επιλέξει μια μακρόχρονη σύγκρουση ως τη μόνη εναλλακτική. Θα βασιστεί στην πεποίθηση ότι η πληθυσμιακή της υπεροχή, η στρατιωτική της ισχύς και το στρατηγικό της βάθος θα επιβληθούν με τον χρόνο, οδηγώντας τελικά στην επίτευξη του συνόλου των εθνικών της στόχων.

3. Μετατόπιση του Διεθνούς Ενδιαφέροντος

- **Αποδυνάμωση του Διεθνούς Παράγοντα (Εγκατάλειψη Διαμεσολάβησης):** Αν οι διεθνείς οργανισμοί (π.χ., ΝΑΤΟ, Ευρωπαϊκή Ένωση) απομακρυνθούν από τον ρόλο τους ως ενεργοί διαμεσολαβητές ή εγκαταλείψουν την προσπάθεια αποκλιμάκωσης, τότε δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για μια μακροχρόνια σύγκρουση δίχως εξωτερικές πιέσεις για παύση των εχθροπραξιών.
- **Αποδυνάμωση της Στρατηγικής Αποτρεπτικής Δύναμης των Μεγάλων Δυνάμεων:** Η αποχώρηση ή αποστασιοποίηση των Μεγάλων Δυνάμεων (ΗΠΑ, Ρωσία, Κίνα) από την ενεργό ανάμιξη τους στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου μπορεί να δημιουργήσει περιθώρια για την επέκταση μιας σύγκρουσης δίχως άμεση επέμβαση ή ισχυρή διαμεσολάβηση.
- **Γεωπολιτική Μετατόπιση Ενδιαφέροντος:** Η εμφάνιση περιφερειακής αστάθειας σε άλλες περιοχές ζωτικών συμφερόντων των Μεγάλων Δυνάμεων (π.χ., Ταιβάν, Νότια Κορέα) ή συγκρούσεις σε μεγαλύτερη γεωπολιτική κλίμακα (π.χ., Ρωσία-Δύση, Δύση-Κίνα) μπορούν να συμβάλουν στη πλήρη απεμπλοκή τους από την Ανατολική Μεσόγειο, δημιουργώντας συνθήκες για μακροχρόνια περιφερειακή σύγκρουση.

Κύρια Χαρακτηριστικά του Παρατεταμένου και του Σύντομου Πολέμου.

Συχνά οι πολιτικές αποφάσεις και ο σχεδιασμός για την αντιμετώπιση ενός κινδύνου (εν προκειμένου ο Τουρκικός αναθεωρητισμός) γίνονται με βάση τα μέσα που διαθέτει η χώρα. Η προσέγγιση αυτή, αν και ορθολογική ενέχει τον κίνδυνο ο σχεδιασμός να βασιστεί σε ευσεβής πόθους και όχι σε αντικειμενικά κριτήρια με βάση την απειλή. Δηλαδή επειδή η χώρα με τα μέσα που διαθέτει (πολιτικά, στρατιωτικά και οικονομικά) μπορεί να αντιμετωπίσει έναν σύντομο πόλεμο, Τουρκία θα ενεργήσει με τρόπο τέτοιο που τα μέσα που διαθέτουμε επαρκούν για την αντιμετώπισή της! Και αυτό διότι η σχεδίαση αντιμετώπισης ενός σύντομου πόλεμο υπό την μορφή π.χ. ενός θερμού επεισοδίου είναι πιο διαχειρίσιμη και με σχετικά μικρότερο κόστος σε σύγκριση με την προπαρασκευή ενός κράτους για μια ενδεχόμενη μακροχρόνια πολεμική σύγκρουση. Ενδεικτικά η διαφοροποίηση των απαιτήσεων φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

	Σύντομος πόλεμος- «Θερμό Επεισόδιο» ¹⁷	Παρατεταμένος Πόλεμος
Στρατιωτικό τομέα	Μπορεί να διεξαχθεί με ότι πολεμικά μέσα είναι διαθέσιμα. Απαιτεί ταχεία	Απαιτεί ανάπτυξη δυνατοτήτων όπως διοικητική μέριμνα σε βάθος χρόνου,

¹⁷ Ο όρος "θερμό επεισόδιο" μεταξύ δύο κρατών αναφέρεται σε μια αιφνίδια, περιορισμένης έκτασης στρατιωτική σύγκρουση ή ένταση, που δεν εξελίσσεται σε πλήρη πόλεμο αλλά έχει τη δυνατότητα να τον πυροδοτήσει. Είναι μια κατάσταση που χαρακτηρίζεται από χρήση ή απειλή χρήσης βίας, συχνά σε αμφισβητούμενες περιοχές ή λόγω πολιτικών, εδαφικών ή στρατηγικών διαφορών.

	κινητοποίηση στρατευμάτων και μέσων με στόχο άμεσες στρατιωτικές νίκες (τετελεσμένα ή ανατροπή τετελεσμένων).	εγχωρία παραγωγή , ιδιωτική πρωτοβουλία, εγχώριο αναπτυξιακό μοντέλο και καινοτομία για την κάλυψη των αναγκών σε μέσα (βλέπε Ουκρανία και μη επανδρωμένα αεροχήματα). Διατήρηση της ανθεκτικότητας και του ηθικού των ΕΔ, με συνεχής εκπαίδευση και αναπλήρωση του προσωπικού των ενόπλων δυνάμεων για την διατήρηση και συντήρηση ενός πολυάριθμου στρατού.
Οικονομικό τομέα	Διατάραξη της οικονομικής δραστηριότητας για περιορισμένο χρονικό διάστημα καθώς η οικονομία παραμένει σε μεγάλο βαθμό στη συνηθισμένη της λειτουργία, με μικρές προσαρμογές για την υποστήριξη των στρατιωτικών επιχειρήσεων. Χρησιμοποιούνται υπάρχοντα αποθέματα και πόροι χωρίς σημαντική αναδιάρθρωση της παραγωγής. Οι δαπάνες επικεντρώνονται σε άμεσες ανάγκες, όπως όπλα/πυρομαχικά, καύσιμα και τρόφιμα.	Οικονομική δραστηριότητα στη χώρα θα πρέπει να διαφοροποιηθεί για την υποστήριξη της πολεμικής προσπάθειας. Η οικονομία μετατρέπεται σε οικονομία πολέμου (war economy), όπου η παραγωγή και οι πόροι ανακατευθύνονται για να υποστηρίξουν τη μακροχρόνια σύγκρουση. Απαιτείται αναπλήρωση πόρων μέσω αυξημένης φορολογίας, δανεισμού ή ακόμα και επιβολής δελτίων για βασικά αγαθά. Η βιομηχανία προσαρμόζεται για την παραγωγή στρατιωτικού εξοπλισμού, ενώ οι μη στρατιωτικοί τομείς συχνά περιορίζονται.
Κοινωνικό τομέα	Δεν είναι αναγκαία και απαραίτητη η αύξηση της ανθεκτικότητας του έθνους η οποία παρόλα' αυτά εξαρτάται από την ύπαρξη επαρκών αποθεμάτων και την ταχεία κινητοποίηση πόρων. Περιορισμένη διατάραξη της κοινωνικής σταθερότητας και των καθημερινών δραστηριοτήτων του πληθυσμού. Έτσι η κοινωνία διατηρεί σε μεγάλο βαθμό την καθημερινότητά της, με περιορισμένες αλλαγές. Η δε	Είναι αναγκαία και απαραίτητη η επαύξηση της ανθεκτικότητας του έθνους εκ των προτέρων για την αντιμετώπιση της πολεμικής προσπάθειας και συγκεκριμένα μακροπρόθεσμος σχεδιασμός για την κοινωνία. Εκπαίδευση και προετοιμασία του πληθυσμού καθώς θα πρέπει να αναμένεται ψυχολογική κόπωση λόγω της παρατεταμένης διάρκειας του πολέμου. Οι κοινωνικές ανισότητες εντείνονται, καθώς οι φτωχότερες τάξεις επηρεάζονται

	υποστήριξη του πολέμου βασίζεται κυρίως στον πατριωτισμό και την προθυμία για βραχυπρόθεσμες θυσίες, πολλές φορές σε εθελοντική βάση.	δυσανάλογα από τις ελλείψεις και τις θυσίες. Για το λόγο αυτό απαιτείται διαρκής προπαγάνδα και μέτρα για τη διατήρηση του ηθικού και της ενότητας του πληθυσμού όπως και μέριμνα για του έχοντες ανάγκη. Οι κοινωνικές δομές, όπως η εκπαίδευση και η υγειονομική περίθαλψη, υποβαθμίζονται λόγω της ανακατεύθυνσης πόρων στον πόλεμο ή την προπαρασκευή αυτού.
--	---	--

Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι οι δύο αυτές μορφές το πολέμου δεν περιορίζονται μόνο σε διαφορετικές στρατιωτικές απαιτήσεις αλλά σε μια διαφοροποιημένη νοοτροπία τόσο από το κράτος (συμπεριλαμβανομένου των ΕΔ) όσο και από την κοινωνία στο σύνολό της. Και εδώ αναδεικνύεται ένα σοβαρό ερώτημα. Πόσο ρεαλιστικό και επωφελές είναι για την Ελλάδα να προπαρασκευαστεί για έναν παρατεταμένο πόλεμο αναλαμβάνοντας τεράστιο κόστος όπως προκύπτει από τον σχετικό πίνακα όταν είναι σαφώς ευκολότερο και με σχετικά μικρότερο κόστος (πολιτικό, οικονομικό) να προετοιμαστεί για έναν σύντομο πόλεμο; Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα δεν μπορεί να στηριχθεί αποκλειστικά σε όσα η Ελλάδα είναι ικανή και πρόθυμη να πράξει, αλλά πρέπει να βασιστεί στην ικανότητα, τα μέσα και την εκτιμωμένη πρόθεση του αντιπάλου (της Τουρκίας), σε συνδυασμό με την κατάσταση στο διεθνές περιβάλλον.

Δυνατές Επιλογές στην Περίπτωση της Ελλάδας

Στην περίπτωση της Ελλάδας όπως συνήθως και σε κάθε άλλη περίπτωση δεν υπάρχει μόνο μία λύση αλλά πιθανές επιλογές. Έτσι, μια επιλογή είναι να αποδεχθούμε ως «δεδομένο» ότι ένας μελλοντικός πόλεμος θα είναι σύντομος και να προετοιμαστούμε για αυτό, μια πολιτική που ουσιαστικά ακολουθείτε από την κρίση των Ιμίων μέχρι σήμερα. Μια άλλη επιλογή θα ήταν η προπαρασκευή για το χειρίστο σενάριο δηλαδή ενός παρατεταμένου πολέμου όπως συνέβη από την περίοδο μετά την Τουρκική εισβολή στην Κύπρο μέχρι περίπου την κρίση των Ιμίων (1996). Τέλος μια τρίτη επιλογή θα ήταν μια υβριδική προσέγγιση που θα προέβλεπε την προπαρασκευή του έθνους για έναν σύντομο πόλεμο δημιουργώντας ταυτόχρονα βασικές κοινωνικές, οικονομικές και βιομηχανικές υποδομές που θα μπορούσαν να υποστηρίξουν δυνητικά έναν μακροχρόνιο πόλεμο. Γίνεται φανερό ότι τελικά το πρόβλημα δεν είναι πρόβλημα ορθής πολιτικής επιλογής μιας κυβέρνησης, καθώς κάθε μια από τις παραπάνω επιλογές έχει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα (άμεσα ή σε βάθος χρόνου), αλλά πρόβλημα εθνικής πολιτικής! Και συγκεκριμένα αυτό που ως έθνος μας διαφεύγει είναι η ύπαρξη μιας «Θεωρίας Νίκης (Theory of Victory)». Δηλαδή, μιας κοινά αποδεκτής (στα βασικά σημεία της), από την πλειονότητα του πολιτικού χώρου της χώρας, του τί κατ' ελάχιστον συνιστά «Νίκη» για την Ελλάδα σε έναν Ελληνοτουρκικό πόλεμο.

«Θεωρία Νίκης» (και Υψηλή Στρατηγική)

Η «Θεωρία Νίκης» (Theory of Victory) δεν αποτελεί νέα έννοια στη διεθνή βιβλιογραφία, καθώς αναφέρεται και αναλύεται ήδη από το 2008¹⁸. Αντίθετα, στην ελληνική βιβλιογραφία – ιδίως στον κλάδο των στρατηγικών και διεθνών σπουδών – η έννοια προσεγγίζεται όχι ως αυτόνομη, αλλά ως αναπόσπαστο μέρος του ευρύτερου θεωρητικού πλαισίου της «Υψηλής Στρατηγικής»¹⁹. Ένας πιθανός λόγος γι' αυτό είναι ότι η ελληνική στρατηγική σκέψη αντιλαμβάνεται τη «νίκη» (Win/Victory) ολιστικά, όχι ως απλή επιτυχία στο πεδίο της μάχης, αλλά ως μια σύνθετη, πολυδιάστατη αξιολόγηση που εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την επίτευξη των πολιτικών στόχων, το κόστος της σύγκρουσης και τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της. Παρόλα αυτά, εκτιμάται ότι πρέπει να υιοθετηθεί μια διαφορετική προσέγγιση: αν και η «Θεωρία Νίκης» είναι ενσωματωμένη στην προσέγγιση της Υψηλής Στρατηγικής ενός κράτους, θεωρείται ταυτόχρονα και διακριτή έννοια. Είναι σαν τον κινητήρα μέσα στο όχημα: απαραίτητος για την κίνηση, αλλά όχι ολόκληρο το σύστημα. Παρότι εκφεύγει τους σκοπού του παρόντος μια ανάλυση της «Θεωρίας Νίκης» και της θέσης της στο πλαίσιο της Υψηλής Στρατηγικής ενός κράτους μια σύντομη αναφορά είναι απαραίτητη για την κατανόηση των εννοιών και των προτάσεων του παρόντος άρθρου.

Οι όροι «Θεωρία Νίκης» και «υψηλή στρατηγική» είναι στενά συνδεδεμένοι και συχνά χρησιμοποιούνται εναλλακτικά, ιδίως εντός του ελληνικού ακαδημαϊκού λόγου. Υφίσταται ωστόσο μια κρίσιμη διάκριση ως προς την εμβέλεια και την εφαρμογή τους. Εν συντομία η Υψηλή Στρατηγική αποτελεί το υπερκείμενο πλαίσιο, ενώ η «Θεωρία Νίκης» συνιστά μια πιο εξειδικευμένη εφαρμογή ή υποσύνολο εντός αυτού του πλαισίου. Έτσι η Υψηλή Στρατηγική (Grand Strategy) είναι ένα συνολικό σχέδιο που καθορίζει πώς ένα κράτος θα αξιοποιήσει όλα τα διαθέσιμα μέσα εθνικής ισχύος—στρατιωτικά, οικονομικά, διπλωματικά, πληροφοριακά και ψυχολογικά—προκειμένου να προωθήσει και να επιτύχει τους μακροπρόθεσμους εθνικούς του σκοπούς και να διασφαλίσει τα συμφέροντα του (ζωτικά, σημαντικά, περιφερειακά κλπ.) . Αντίθετα η «Θεωρία Νίκης» είναι μια πιο εστιασμένη έννοια, η οποία συνιστά μια αιτιατή αφήγηση, ένα σενάριο που να εξηγεί πώς θα κερδηθεί ένας συγκεκριμένος πόλεμος ή σύγκρουση. Σε αυτό το πλαίσιο η «Θεωρία Νίκης» αναπτύσσεται για μια συγκεκριμένη πολεμική αναμέτρηση, έναντι συγκεκριμένου αντιπάλου και εντός καθορισμένου διεθνούς περιβάλλοντος. Απαντά στο κρίσιμο ερώτημα: «Πώς θα λήξει ευνοϊκά για εμένα αυτή η σύγκρουση;» Και εδώ πρέπει να υπογραμμίσουμε το γεγονός ότι η έννοια της νίκης δεν είναι πάντα αντικειμενική, ιδίως σε στρατηγικό και πολιτικό επίπεδο, αλλά αποτελεί πρωτίστως εκτίμηση ή αντίληψη. Η νίκη σπανίως είναι ένα αδιαμφισβήτητο γεγονός ή μια αντικειμενική κατάσταση. Μάλιστα, μια επιτυχία στο πεδίο της μάχης ενδέχεται να μην έχει ουσιαστικό αντίκτυπο (ούτε στρατιωτικό ούτε πολιτικό), εάν δεν επιφέρει τα επιθυμητά πολιτικά αποτελέσματα ή αν επιτυγχάνεται με μη βιώσιμο κόστος (π.χ. «Πύρρεια νίκη»).

Προσδιορισμός της «Νίκης»

Στο σημείο αυτό καταλήγουμε στο πρόβλημα του προσδιορισμού του τί συνιστά «Νίκη» γενικότερα και ειδικότερα για την Ελλάδα. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως η νίκη εκλαμβάνεται ως αντίληψη και δεν είναι μια αντικειμενική κατάσταση σε στρατηγικό και πολιτικό επίπεδο. Επιπλέον η διεθνής ακαδημαϊκή

¹⁸ J. Boone Bartholomees, "Theory of Victory," Parameters 38, no. 2 (2008):

¹⁹ Για εκτενή ανάλυση της έννοιας της Υψηλής Στρατηγικής βλέπε Αρσωνιάδης Βασιλείος, Η Υψηλή Στρατηγική της Τουρκίας και η Σχέση της με τη Θεωρία του «Στρατηγικού Βάθους»

κοινότητα δεν αντιλαμβάνεται τη «νίκη» ως ένα απλό δυαδικό αποτέλεσμα (νίκη ή ήττα), αλλά ως μια σύνθετη, πολυδιάστατη αξιολόγηση σε μία συνεχή κλίμακα με μια σειρά από διαβαθμίσεις. Μια συνεκτική και αξιόπιστη «Θεωρία Νίκης» οφείλει, επομένως, να ενσωματώνει τα διάφορα επίπεδα επιτυχίας και αποτυχίας, αναγνωρίζοντας ότι η τελική κρίση περί νίκης είναι συχνά υποκειμενική και συνδέεται άρρηκτα με πολιτικούς στόχους και το κόστος. Ενδεικτικά²⁰, αυτή η "Κλίμακα της Νίκης" διατρέχει τις παρακάτω διαβαθμίσεις²¹:

- Ήττα (Defeat): Το χαμηλότερο σημείο, που αντιπροσωπεύει μια σαφή αποτυχία επίτευξης των στόχων και συχνά συνεπάγεται σημαντικές απώλειες.
- Απώλεια (Losing): Μια κατάσταση με αρνητικά αποτελέσματα επί του πεδίου και μη επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων, με αρνητικές συνέπειες δίχως όμως να έχει επέλθει η ήττα.
- Μη Νίκη (Not winning): Μια κατάσταση όπου κάποιος δεν έχει επιτύχει τη νίκη, αλλά ίσως ούτε και έχει ηττηθεί ολοκληρωτικά, υποδεικνύοντας ένα αδιέξοδο αποτέλεσμα.
- Ισοπαλία (Tying): Μια αμοιβαία αδυναμία επίτευξης αποφασιστικών αποτελεσμάτων, που οδηγεί σε ισοπαλία ή διατήρηση του status quo.
- Μη Ήττα (Not losing) : Μια κατάσταση όπου κάποιος έχει αποφύγει την ήττα, ακόμη και αν δεν έχει επιτευχθεί μια σαφής νίκη. Αυτό μπορεί να είναι ένας στρατηγικός στόχος, ειδικά για τις ασθενέστερες δυνάμεις-χώρες.
- Επικράτηση (Winning): Υποδηλώνει μια κατάσταση με επιτυχία στο πεδίο της μάχης και εξασφάλιση ορισμένων πολιτικών στόχων, αλλά όχι απαραίτητα την επίτευξη συνολικής πολιτικής επιτυχίας ή την επίλυση όλων των υποκείμενων ζητημάτων.
- Νίκη (Victory): Στο υψηλότερο άκρο της κλίμακας, η "νίκη" ορίζεται συνήθως ως ένα αποτέλεσμα πιθανώς οριστικό, επιλύοντας τα υποκείμενα πολιτικά ζητήματα που διακυβεύονται.

Όπως διαφαίνεται από την παραπάνω κλιμάκωση ένας σημαντικός παράγοντας εάν όχι ο σημαντικότερος, στην «Θεωρία Νίκης» είναι η "αποφασιστικότητα" ενός αποτελέσματος, η οποία σχετίζεται με τον βαθμό στον οποίο επιλύονται τα πολιτικά ζητήματα. Τα αποτελέσματα μπορεί να κυμαίνονται από την πλήρη επίλυση των πολιτικών ζητημάτων έως την μερική επίλυση, την μηδενική επίδραση (status quo), ή ακόμη και την επιδείνωση των πολιτικών συνθηκών. Επομένως, μια «Θεωρία Νίκης» πρέπει να καθορίζει με σαφήνεια τους πολιτικούς στόχους και να εξηγεί πώς οι στρατιωτικές και άλλες ενέργειες θα μεταφραστούν στην επίτευξη αυτών των συγκεκριμένων πολιτικών σκοπών, αναγνωρίζοντας ότι οι πόλεμοι είναι πολύ πιο εύκολο να αρχίσουν παρά να τελειώσουν.

Εν κατακλείδι, μια ολοκληρωμένη «Θεωρία Νίκης» αναγνωρίζει ότι η νίκη δεν είναι ένας απλός διακόπτης (on/off- ήττα/νίκη), αλλά μια λεπτή διαδικασία όπου η επιτυχία μετρείται σε σχέση με τους αρχικούς πολιτικούς στόχους, το κόστος που προκύπτει και τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις, που συχνά υπάρχουν σε ένα συνεχές φάσμα και όχι σε ένα σημείο.

²⁰ Ενδεικτικά καθώς υπάρχουν στην διεθνή βιβλιογραφία διάφορες προσεγγίσεις με λιγότερες ή περισσότερες ενδιάμεσες καταστάσεις μεταξύ νίκης και ήττας.

²¹ J. Boone Bartholomees, "Theory of Victory," Parameters 38, no. 2 (2008):

«Θεωρία Νίκης» και η Σχέση της με τη Διάρκεια ενός Πολέμου

Επιστρέφοντας στην αρχική μας προσέγγιση σχετικά με την διάρκεια ενός μελλοντικού Ελληνοτουρκικού πολέμου, η έννοια μιας «Θεωρίας Νίκης» συνδέεται άρρηκτα με την προβλεπόμενη διάρκειά του (σύντομος πόλεμος ή παρατεταμένος). Η «Θεωρία Νίκης» ενός κράτους πρέπει να προσαρμόζεται ανάλογα με τον τύπο της σύγκρουσης που αναμένει ή επιδιώκει, καθώς οι στόχοι, τα μέσα και τα μέτρα επιτυχίας διαφέρουν. Όπως προαναφέραμε, η «Θεωρία Νίκης» ενός κράτους, είτε αφορά σύντομη είτε παρατεταμένη σύγκρουση, αποτελεί μια αιτιατή αφήγηση για το πώς θα επιτευχθούν οι πολιτικοί μας στόχοι. Ωστόσο, η φύση αυτής της αιτιατής αφήγησης αλλάζει δραστικά καθώς μια «Θεωρία Νίκης»:

- Σε Σύντομο Πόλεμο, εστιάζει στην ταχεία, άμεση επιβολή βούλησης, συχνά μέσω στρατιωτικής ισχύος, για την επίτευξη περιορισμένων και σαφών πολιτικών στόχων πριν το κόστος καταστεί απαγορευτικό ενώ
- Σε Παρατεταμένο Πόλεμο, εστιάζει σε έμμεσες προσεγγίσεις, στη φθορά της βούλησης και των πόρων του αντιπάλου με την πάροδο του χρόνου, αποδεχόμενη υψηλό κόστος και επιδιώκοντας ένα αποτέλεσμα όπου ο αντίπαλος εγκαταλείπει λόγω εξάντλησης, ακόμη και χωρίς αποφασιστική στρατιωτική νίκη.

Σε κάθε περίπτωση, η «Θεωρία Νίκης» πρέπει να ορίζει την επιθυμητή τελική κατάσταση και τον τρόπο μέτρησής της, αναγνωρίζοντας ότι η νίκη είναι τελικά μια αξιολόγηση κόστους- κέρδους.

Πριν προχωρήσουμε σε μια σειρά από συγκεκριμένες προτάσεις πολιτικής και δράσεις ας δούμε ποιο αναλυτικά τα ενδεικτικά στοιχεία μιας «Θεωρίας Νίκης» σε ένα σύντομο και σε έναν μακροχρόνιο πόλεμο, κατά περίπτωση αποσκοπώντας σε κάθε περίπτωση σε ένα αποτέλεσμα στο φάσμα μεταξύ «Μη ήττας» έως «Νίκης» με βάση την κλίμακα που παρουσιάστηκε παραπάνω.

Έτσι, μια «Θεωρία Νίκης» για έναν σύντομο πόλεμο θα πρέπει να δίνει έμφαση στα εξής:

- Καθοριστική Στρατιωτική Δράση. Η βασική παραδοχή είναι ότι η στρατιωτική ισχύς μπορεί να επιφέρει ένα γρήγορο και αποφασιστικό αποτέλεσμα (π.χ. κατάληψη μικρονήσου) πριν προλάβει ο αντίπαλος να αντιδράσει. Συχνά περιλαμβάνει στρατηγικές όπως ο κεραυνοβόλος πόλεμος, που βασίζεται σε κινητές και ευέλικτες δυνάμεις, όπως τεθωρακισμένα και αεροπορική υποστήριξη, για να επιφέρει ένα ταχύ και εστιασμένο πλήγμα στο «κέντρο βάρους» του εχθρού. Στόχος είναι η διάσπαση των γραμμών, η περικύκλωση των δυνάμεων του αντιπάλου και η ταχεία κατάρρευση της αντίστασής τους.
- Σαφείς και Περιορισμένοι Στόχοι. Προκειμένου να διευκολυνθεί η γρήγορη επίλυση και ο τερματισμός των εχθροπραξιών, οι πολιτικοί στόχοι ενός σύντομου πολέμου οφείλουν να ορίζονται με αυστηρά περιορισμένο τρόπο. Για παράδειγμα, η «Θεωρία Νίκης» θα πρέπει να στοχεύει στον έλεγχο μιας συγκεκριμένης, περιορισμένης περιοχής ή στην επίτευξη ενός συγκεκριμένου διαπραγματευτικού πλεονεκτήματος, αντί να επιδιώκει μέγιστους στόχους, όπως η αλλαγή καθεστώτος ή η ολοκληρωτική ήττα του αντιπάλου.

- **Επιβολή Βούλησης.** Ο μηχανισμός της νίκης σε έναν σύντομο πόλεμο βασίζεται στην άμεση επιβολή της βούλησης στον αντίπαλο μέσω συντριπτικής στρατιωτικής υπεροχής. Στόχος είναι η δημιουργία ενός άμεσου τετελεσμένου, το οποίο καθιστά τη συνέχιση της αντίστασης αδύνατη ή μάταιη για τον αντίπαλο
- **Μετρήσιμα Κριτήρια Επιτυχίας.** Η επιτυχία της «Θεωρίας Νίκης» μετρείται συχνά με σαφή και απτά στρατιωτικά επιτεύγματα, τα οποία θεωρείται ότι οδηγούν άμεσα στο επιθυμητό πολιτικό αποτέλεσμα. Τέτοια κριτήρια περιλαμβάνουν τις αναλογίες απωλειών ή την ταχεία κατάκτηση συγκεκριμένων εδαφών.

Αντιθέτως, μια «Θεωρία Νίκης» για έναν παρατεταμένο πόλεμο επικεντρώνεται στα εξής:

- **Φθορά και Εξάντληση.** Αυτή η προσέγγιση στοχεύει στην αποδυνάμωση του αντιπάλου με την πάροδο του χρόνου, προκαλώντας του συνεχείς και συχνά μη αναστρέψιμες απώλειες σε προσωπικό, υλικό και ηθικό, μέχρι να διαλυθεί πλήρως η ικανότητά του να συνεχίσει να πολεμά. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω παρατεταμένων συγκρούσεων που αποφεύγουν αποφασιστικές μάχες, δολιοφθορών, ή προσβολής κρίσιμων εθνικών υποδομών.
- **Η «Μη Ήττα» ως Στόχος.** Για μια ασθενέστερη δύναμη που αντιμετωπίζει ισχυρότερο αντίπαλο, η «Θεωρία Νίκης» μπορεί να μην αφορά την επίτευξη αποφασιστικής στρατιωτικής επικράτησης, αλλά απλώς την αποφυγή της ήττας. Με την παράταση της σύγκρουσης και την αύξηση του κόστους για τον ισχυρότερο, ο ασθενέστερος επιδιώκει να διαβρώσει τη βούληση του αντιπάλου να συνεχίσει τον πόλεμο, οδηγώντας τελικά σε αποχώρηση ή διαπραγμάτευση υπό ευνοϊκότερους όρους.
- **Διάβρωση της Εθνικής Βούλησης και Πόρων.** Η νίκη επιτυγχάνεται όταν η «δύναμη αντίστασης» του εχθρού (ο συνδυασμός διαθέσιμων μέσων και βούλησης) φτάσει στο ναδίρ. Αυτό μπορεί να συμβεί είτε μέσω της σταδιακής μείωσης των υλικών μέσων (πόροι, εξοπλισμός), είτε, συχνότερα, μέσω της κατάρρευσης της βούλησης για μάχη, η οποία επιτυγχάνεται συνήθως με τη στοχοποίηση της κοινής γνώμης και την απονομιμοποίηση του πολέμου.
- **Στρατηγικό Βάθος και Εμπλοκή Τρίτων.** Οι παρατεταμένοι πόλεμοι καθίστανται συχνά εφικτοί και βιώσιμοι λόγω του στρατηγικού βάθους του ενός εκ των εμπλεκόμενων (το οποίο καθιστά δύσκολη την ταχεία ήττα του) ή λόγω της ενεργού εμπλοκής τρίτων μερών. Αυτά τα τρίτα μέρη μπορεί είτε να επωφελούνται από τη συνέχιση της σύγκρουσης, είτε να παρέχουν ουσιαστική βοήθεια (υλική, οικονομική, πληροφορίες) που επιτρέπει στους αντιπάλους να διατηρήσουν την αντοχή τους.

Προτάσεις

Στην περίπτωση της Ελλάδος, η επιτυχής άμυνα δεν εξαρτάται μόνο από την αποτροπή ή την επιβίωση, αλλά από την ικανότητα προσαρμογής σε διαφορετικά σενάρια: είτε πρόκειται για έναν σύντομο, αποφασιστικό πόλεμο είτε για έναν παρατεταμένο πόλεμο φθοράς. Η ευελιξία μετάβασης μεταξύ αυτών των δύο μορφών αποτελεί κρίσιμο στρατηγικό πλεονέκτημα. Παρόλα αυτά το κόστος σε εθνικούς πόρους όπως προαναφέρθηκε, της κάθε επιλογής είναι διαφορετικό. Πόροι, που ειδικά για την Ελλάδα μετά την οικονομική κρίση χρέους (2009-2018) είναι ιδιαίτερα περιορισμένοι. Η κρισιμότερη πρόκληση για την χώρα, έγκειται στην ικανότητα της να διατηρήσει την ευελιξία για τη μετάβαση από το ένα σενάριο στο άλλο εξισορροπώντας ταυτόχρονα το κόστος της κάθε επιλογής (οικονομία πόρων).

Στην περίπτωση **σύντομου πολέμου** ο κύριος στόχος της Ελλάδας ως αμυνόμενου θα πρέπει να είναι η διατήρηση της ικανότητας αντίδρασης μετά από την αρχική επίθεση της Τουρκίας με τον μικρότερο δυνατό κόστος και η αποτροπή δημιουργίας τετελεσμένου (π.χ. κατάληψη οποιουδήποτε τμήματος της ελληνικής επικράτειας). Επομένως η Ελληνική «Θεωρία Νίκης» θα πρέπει να έχει ως απώτερο στόχο σε αυτήν την περίπτωση την «Επικράτηση» (winning) και εφόσον αυτό δεν είναι δυνατό τη «Μη ήττα». Για να το πετύχει αυτό η Ελλάδα θα πρέπει να διαθέτει τα μέσα και τις υποδομές για την επίτευξη αντιστασιασμού, διάσπαση του ρυθμού του επιτιθέμενου και την αύξηση του κόστους του αρχικού πλήγματος. Σε αυτό το πλαίσιο προτεινόμενες ενέργειες ενδεικτικά περιλαμβάνουν:

α. Στο Στρατηγικό Επίπεδο

- Ενίσχυση Αποτρεπτικής Ισχύος με την επίδειξη αποφασιστικότητας και ικανότητας αντίδρασης, με τακτικές ασκήσεις και ανάπτυξη δυνάμεων κοντά σε πιθανές εστίες έντασης.
- Ενεργή διπλωματία για την αποφυγή παρεξηγήσεων και ξεκάθαρη επικοινωνία των ορίων (κόκκινες γραμμές) και των συνεπειών πιθανής παραβίασης αυτών συμπεριλαμβανομένης της αποφασιστικότητας της Ελλάδας να μετατρέψει την σύγκρουση σε παρατεταμένο πόλεμο το οποίο και αποτελεί ένα μέσο αποτροπής. Στην δημιουργία διεθνών συμμαχιών που θα εξασφαλίσουν την οικονομική και στρατιωτική υποστήριξη από συμμάχους ως μέτρο αποτροπής μιας Τουρκικής επίθεσης ή, εάν αυτή συμβεί, να παρέχουν τους πόρους που η χώρα χρειάζεται για να την αντιμετωπίσει.
- Επένδυση στην τεχνολογία και την καινοτομία. Χρήση της τεχνητής νοημοσύνης για πρόβλεψη κινήσεων του αντιπάλου, drones για συνεχή επιτήρηση και παροχή πληροφοριών για έγκαιρη προειδοποίηση (indications & warnings), βελτιστοποίηση υποστήριξης διοικητικής μέριμνας μέσω αυτοματισμών, επένδυση σε Κυβερνοασφάλεια για την προστασία κρίσιμων εθνικών υποδομών (λιμάνια, αεροδρόμια, ενέργεια κλπ.) από κυβερνοεπιθέσεις που θα μπορούσαν να προκαλέσουν παράλυση και να διευκολύνουν την επίτευξη τετελεσμένων σε έναν σύντομο πόλεμο.
- Τη δημιουργία στρατηγικών αποθεμάτων σε κρίσιμα υλικά και εφόδια που δύσκολα θα έχει πρόσβαση η χώρα στη διεθνή αγορά κατά τα πρώτα στάδια μιας πολεμικής σύγκρουσης ώστε να έχει τον χώρο και τον χρόνο να υποστηριχθούν οι αρχικές επιχειρήσεις.
- Διαμόρφωση ενός ισχυρού αφηγήματος νίκης που να εξυπηρετεί διπλό στόχο: Αφενός, να ενισχύει την εθνική συσπείρωση και την αποδοχή βραχυχρόνιων θυσιών στο εσωτερικό (π.χ. μέσω του ηθικού πλεονεκτήματος

και της έννοιας της απρόκλητης επίθεσης). Αφετέρου, να διευκολύνει την άμεση επέμβαση των συμμάχων και να κινητοποιεί διεθνείς υποστηρικτές, προβάλλοντας τη χώρα ως υπέρμαχο του διεθνούς δικαίου

- Εκπαίδευση και ετοιμότητα Εφέδρων συμπεριλαμβανομένου την ταχεία ενεργοποίηση και ενσωμάτωση εφέδρων στις ενεργές μονάδες, με συνεχή εκπαίδευση για να διατηρούνται σε υψηλό επίπεδο ετοιμότητας. Προς αυτήν την κατεύθυνση θα πρέπει να καταστεί η εκπαίδευση των εφέδρων «ελκυστική» με την ύπαρξη προβλέψεων εξασφάλισης των θέσεων εργασίας των εφέδρων που καλούνται για εκπαίδευση ανεξάρτητα του χρόνου και της συχνότητας (ιδιαίτερα σε ότι αφορά στον ιδιωτικό τομέα) και αποζημίωση των εφέδρων με ποσό ίσο του ημερομισθίου (ιδιωτικού τομέα) ακόμη και με μοριοδότηση σε περίπτωση πρόσληψης στο ευρύτερο δημόσιο τομέα.
- Ανάπτυξη ενός ανθεκτικού Σχέδιο Πολιτικής Άμυνας διότι σε έναν σύντομο πόλεμο, το ηθικό και η κινητοποίηση των πολιτών είναι κρίσιμα. Χρειάζονται σχέδια για την πολιτική άμυνα, την ανθεκτικότητα της αλυσίδας εφοδιασμού/τροφοδοσίας του πληθυσμού με καταναλωτικά αγαθά πρώτης ανάγκης (κυρίως τρόφιμα και καύσιμα) και την επικοινωνία με το κοινό για την διατήρηση της σταθερότητας στο εσωτερικό της χώρας.

β. Σε Επιχειρησιακό Επίπεδο

- Επένδυση σε μέσα που δημιουργούν Άρνηση Πρόσβασης/Ελεγχος Περιοχής (Anti Access/Area Denial -A2/AD) με την προμήθεια και χρήση προηγμένων συστημάτων αποτελούμενων από αντιαρματικούς, αντιπλοικούς και αντιαεροπορικούς πύραυλους μικρού, μεσαίου και μεγάλου βεληνεκούς δημιουργώντας έναν πολλαπλό, πολυεπίπεδο και πολυδιάστατο «θόλο» προστασίας που καθιστά την ταχεία εχθρική ενέργεια εξαιρετικά δαπανηρή. Η ύπαρξη και μόνο αυτού του θόλου θα αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα για έναν σύντομο πόλεμο καθώς η αντιμετώπισή/υποβάθμισή του που αποτελεί προϋπόθεση μιας επιτυχούς επιθετικής ενέργειας από την Τουρκία απαιτεί χρόνο καθιστώντας μια σύντομη επιθετική ενέργεια σχεδόν αδύνατη.
- Ανάπτυξη και βελτιστοποίηση των μέσων Ηλεκτρονικού Πολέμου (ΗΠ), προκειμένου να επιτευχθεί η πλήρης αποδιοργάνωση των συστημάτων Διοίκησης και Ελέγχου του εχθρού, συμπεριλαμβανομένων των δορυφορικών συνδέσεων. Στρατηγικός στόχος είναι η άρνηση πληροφοριών και η παρεμπόδιση της στοχοποίησης, μέσω τεχνικών όπως η διακοπή του GPS, η παρεμπόδιση της πλοήγησης των UAV και η δέσμευση της δορυφορικής επιτήρησης, στερώντας έτσι από τον αντίπαλο την άμεση επίγνωση του επιχειρησιακού πεδίου.

γ. Στο Τακτικό Επίπεδο

- Ενίσχυση οχυρώσεων στον Έβρο και στα νησιά με δημιουργία πολυεπίπεδων ισχυρών αμυντικών θέσεων και οχυρώσεων σε πιθανά σημεία εισβολής και απόβασης, με έμφαση στην αντιαρματική και αντι-αβακική άμυνα και την προστασία από αεροπορικές επιθέσεις. Καθώς η κατασκευή αυτών από τον καιρό της ειρήνης επιδρά αρνητικά στην οικονομική δραστηριότητα της χώρας (καλλιέργειες, τουρισμός κλπ.) προτείνεται η προμήθεια σύγχρονων αυτοματοποιημένων συστημάτων ταχείας εκσκαφής

αντιαρματικών τάφρων²² και ταχείας στρώσης ναρκοπεδίων²³ για τη δημιουργία τους με βάση τους ενδείκτες προειδοποίησης (indications & warnings).

Σε έναν **παρατεταμένο πόλεμο** η «Θεωρία Νίκης» του αμυνομένου πρέπει να εστιάζει στη διατήρηση της αντοχής, στην πρόκληση φθοράς στον αντίπαλο και στη μετατροπή του κόστους του πολέμου (στρατιωτικού και οικονομικού) απαγορευτικό για τον επιτιθέμενο. Καθώς το κόστος της προπαρασκευής από τον καιρό της ειρήνης της χώρας για έναν νικηφόρο παρατεταμένο πόλεμο είναι θα λέγαμε απαγορευτικό με τα σημερινά δεδομένα, κύριος στόχος της «Θεωρίας Νίκης» σε αυτήν περίπτωση θα πρέπει να είναι η «Μη Ήττα» και εφόσον αυτό δεν είναι δυνατό η «Ισοπαλία». Σε αυτό το πλαίσιο, βασικά μέτρα που θα μπορούσαν να ληφθούν (με αποδεκτό και διαχειρήσιμο κόστος) από τον καιρό της ειρήνης ενδεικτικά περιλαμβάνουν:

α Στο Στρατηγικό Επίπεδο:

- Μέτρα ενίσχυσης της ανθεκτικότητας (resilience) της χώρας με την δημιουργία ποικιλόμορφη και ανθεκτικής οικονομίας, ικανής να λειτουργεί υπό συνθήκες πολέμου και να παράγει βασικά αγαθά και εξοπλισμό. Την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της εθνικής ενότητας, για να αντέξει ο πληθυσμός στις δυσκολίες και τις απώλειες του πολέμου. Σε αυτό μπορεί να συμβάλουν μεταξύ άλλων η επένδυση σε διττής χρήσεις υποδομές όπως καταφύγια, συστήματα πολιτικής άμυνας (π.χ. έγκαιρη προειδοποίηση για επερχόμενη πυραυλική επίθεση μέσω 112), επιτήρηση με αισθητήρες (π.χ. κάμερες κυκλοφορίας), και εκπαίδευση του προσωπικού ώστε οι κρίσιμες υπηρεσίες (νοσοκομεία, αστυνομία, πυροσβεστική) να μην «παραλύσουν». Ένας μακροχρόνιος πόλεμος θα καταστρέψει την υπάρχουσα οικονομία και για αυτό χρειάζονται σχέδια από τώρα για τη διαχείριση του πληθωρισμού, των ελλείψεων αγαθών και τη μετάβαση σε μια οικονομία πολέμου. Τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη ανθεκτικού στρατιωτικού-βιομηχανικού δυναμικού που να έχει την ικανότητα παραγωγής στρατιωτικού υλικού εγχώρια. Η παρούσα συγκυρία με τα μέτρα και τις αποφάσεις της ΕΕ και του NATO αποτελεί μοναδική ευκαιρία προς αυτήν την κατεύθυνση. Η ικανότητα παραγωγής των δικών μας όπλων και προμηθειών είναι κρίσιμη. Αυτό μπορεί επίσης να περιλαμβάνει τη δημιουργία υποδομών για την παραγωγή απλών, αποτελεσματικών οπλικών συστημάτων που μπορούν να παραχθούν μαζικά με σχετικά μικρό κόστος (π.χ. drones με την χρήση εκτυπωτών τριών διαστάσεων).
- Συνεργασία με διεθνείς εταίρους και συμμάχους όχι μόνο για τη διασφάλιση σταθερής ροής βοήθειας (οικονομικής, στρατιωτικής, πολιτικής) για την ενίσχυση της πιθανότητας επιβίωσης σε έναν παρατεταμένο πόλεμο αλλά και προβλέψεων για αυστηρές προαποφασισμένες κυρώσεις κατά του επιτιθέμενου, ώστε να παραλύσει η οικονομία και η πολεμική μηχανή του.
- Σχέδια για την κινητοποίηση της οικονομικής & βιομηχανικής βάσης της χώρας που να διασφαλίζουν στο μέτρο του δυνατού ότι οι βιομηχανίες άμυνας, τροφίμων και ενέργειας θα λειτουργούν σε εντατικούς ρυθμούς, με

²² Ενδεικτικά αναφέρεται το BTM-3 (RUS) με δυνατότητα κατασκευής αντιαρματικής τάφρου 1000 m/h σε κανονικό έδαφος.

²³ Ενδεικτικά αναφέρεται το M136 Volcano Vehicle-Launched Scatterable Mine System (USA) με δυνατότητα στρώσης αντιαρματικού ναρκοπεδίου διαστάσεων 140X 270μ σε περίπου 20 λεπτά

εφεδρικές εγκαταστάσεις παραγωγής και αναδιανεμητικά κέντρα με την χρήση ανεξάρτητων δικτύων ενέργειας (microgrids) και ανθεκτικών/εναλλακτικών τηλεπικοινωνιών (π.χ. δορυφόροι χαμηλής τροχιάς- Low Earth Orbit satellites).

- Σχεδιασμός για διεξαγωγή πληροφοριακού πολέμου (Information Operations) για την υπονόμευση του ηθικού του εχθρού, την ενίσχυση της δικής μας αποφασιστικότητας και την κινητοποίηση της διεθνούς κοινότητας. Με συνεχή παρουσία και συνεργασία από τώρα με διεθνή μέσα ενημέρωσης σε παγκόσμιο επίπεδο.

β. Στο Επιχειρησιακό Επίπεδο

- Ανάπτυξη ευέλικτων και σύγχρονων κέντρων Διοίκησης & Ελέγχου σε όλα τα κλιμάκια διοίκησης, υποστηριζόμενα με εφεδρικές γραμμές επικοινωνίας (δορυφορικά τερματικά, κρυπτογραφημένα δίκτυα VPN, οπτικές ίνες κλπ.).

- Εστίαση στην απόκτηση δυνατοτήτων για πρόκληση μεγάλων απωλειών με την χρησιμοποίηση πυρών μεγάλου βεληνεκούς, κυβερνοεπιθέσεις και επιθέσεις με μη επανδρωμένα αεροσκάφη σε κρίσιμες υποδομές εντός της επικράτειας της Τουρκίας, για να διαταραχθούν οι στρατιωτικές επιχειρήσεις αλλά και να έρθει η πραγματικότητα και οι συνέπειες του πολέμου πιο κοντά στον πληθυσμό του επιτιθέμενου.

γ. Στο Τακτικό Επίπεδο:

- Εκπαίδευση όχι μόνο των Ενόπλων Δυνάμεων αλλά και του πληθυσμού σε βασικές δεξιότητες επιβίωσης (π.χ. παροχή πρώτων βοηθειών, εύρεση τροφής και νερού, κατασκευή καταφυγίων κλπ.)²⁴.

Επίλογος - Συμπεράσματα

Μια αποτελεσματική αμυντική στρατηγική δεν περιορίζεται στην επιλογή μεταξύ σύντομου ή παρατεταμένου πολέμου, αλλά εστιάζει στην προετοιμασία για την ομαλή μετάβαση από τη μία μορφή στην άλλη. Ο πυρήνας μιας τέτοιας «Θεωρίας Νίκης» έγκειται στην επιτυχή αντιμετώπιση του αρχικού πλήγματος και στη διατήρηση της βούλησης για συνέχιση του αγώνα, καλύπτοντας έτσι το φάσμα μεταξύ της «Μη Ήττας» και της «Νίκης».

Παρ' όλα αυτά τόσο ο πόλεμος στην Ουκρανία όσο και ο πόλεμος Ισραήλ-Χαμάς κατέδειξαν πόσο εύκολα ένα σχεδιαζόμενος σύντομος πόλεμος μπορεί να εξελιχθεί λόγω τόσο των εσωτερικών όσο και εξωτερικών (διεθνών) συνθηκών σε παρατεταμένο πόλεμο.

Η προπαρασκευή μιας σχετικά μικρής γεωγραφικά χώρας, και με περιορισμένο οικονομικό αποτύπωμα όπως η Ελλάδα για ένα μακροχρόνιο πόλεμο που μπορεί και να μην υλοποιηθεί ποτέ²⁵ ενέχει κόστος (οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό) που υπό τις υπάρχουσες συνθήκες είναι πολύ δύσκολο να γίνει αποδεκτό από την ελληνική κοινωνία. Με δεδομένο όμως ότι ο κίνδυνος μιας ένοπλης σύγκρουσης με την Τουρκία δεν είναι μόνο δυνητικός αλλά κατά καιρούς υπαρκτός, η Ελλάδα οφείλει να είναι προετοιμασμένη για να τον αντιμετωπίσει, ανεξάρτητα της

²⁴ Το εκπαιδευτικό σύστημα χωρών της Ευρώπης όπως η **Ελβετία, η Γερμανία, Γαλία, η Ιταλία και Ισπανία** περιλαμβάνει μαθήματα ή προγράμματα σχετικά με την πολιτική προστασία, την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών και την ασφάλεια.

²⁵ Η Ελλάδα δεν έχει εμπλακεί σε πόλεμο από το τέλος του Β' ΠΠ δηλαδή τουλάχιστον δύο (2) γενιές!

μορφής που τελικά αυτός μπορεί να έχει (σύντομος ή παρατεταμένος). Προς τούτο θα πρέπει η χώρα να αποκτήσει μια ευρείας αποδοχής (σε πολιτικό επίπεδο) «Θεωρία Νίκης».

Με αφετηρία την εκτίμηση του τί για την Ελλάδα είναι αποδεκτό ως «νίκη» (Ισοπαλία, Μη ήττα, Επικράτηση ή Νίκη), θα πρέπει να σχεδιάσει ανάλογα κατά περίπτωση τα μέσα (πολιτικά, διπλωματικά, στρατιωτικά κλπ.) που θα πρέπει να έχει στη διάθεσή της από τον καιρό της ειρήνης. Θα πρέπει να είναι σε διαρκή εγρήγορση και αφουγκραζόμενη τις μεταβολές στην κατάσταση στο εσωτερικό της Τουρκίας αλλά και στο διεθνές περιβάλλον να εκτιμά την πιθανή μορφή μια πολεμικής σύγκρουση με την Τουρκία (σύντομη ή παρατεταμένη) και να προσαρμόζει τα μέσα στη διάθεσή της αλλά και την εκτίμηση «Νίκης» κατά περίπτωση (έξυπνη Θεωρία Νίκης).

Με δεδομένο ότι η επικρατούσα εκτίμηση είναι πως μια Ελληνο-τουρκική σύγκρουση με βάση τις υπάρχουσες συνθήκες θα έχει μορφή σύντομης πολεμικής σύγκρουσης, Ελλάδα θα πρέπει να έχει τα ανάλογα μέσα, άμεσα διαθέσιμα για να «Επικρατήσει» ενώ ταυτόχρονα να επικοινωνεί με τρόπο πειστικό ότι είναι αποφασισμένη και έτοιμη να επιλέξει τη διεξαγωγή παρατεταμένου πολέμου το ποιο από μόνο του αποτελεί παράγοντα αποτροπής.

Παράλληλο για να είναι «πειστικό» το μήνυμα της Ελληνικής ετοιμότητας να επιλέξει τη διεξαγωγή παρατεταμένου πολέμου θα πρέπει, αφού καθορίσει τί υπό τις παρούσες συνθήκες θα αποτελούσε αποδεκτή εκτίμηση επιτυχίας («Ισοπαλία» ή «Μη ήττα») να αναλάβει προπαρασκευαστικές δράσεις που θέτουν τις βάσεις οι οποίες σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα θα παρέχουν τα μέσα για τη διεξαγωγή ενός επιτυχημένου παρατεταμένου πολέμου εφόσον απαιτηθεί, δίχως την καταβολή του συνολικού κόστους εκ των προτέρων.

Βιβλιογραφία

Βιβλία

- **Αρσονιάδης, Βασίλειος.** (2018). *Η Υψηλή Στρατηγική της Τουρκίας και η Σχέση της με τη Θεωρία του «Στρατηγικού Βάθους»*. Εκδόσεις Μ. Σιδέρης.
- **Jordan, D. et al.** (2016). *Understanding Modern Warfare*. 2nd edn. Cambridge: Cambridge University Press.
- **Πλατιάς, Α. & Κολιόπουλος, Κ.** (2021). *50 Κανόνες Στρατηγικής*. Εκδόσεις Δίαυλος.
- **Singer, J. David & Small, M.** (1972). *The Wages of War, 1816–1965: A Statistical Handbook*. Νέα Υόρκη: Wiley.
- Gray, Colin S. (2014). 'A Strategic Approach', *Strategy and Defence Planning: Meeting the Challenge of Uncertainty*. Oxford University Press.

Άρθρα & Μελέτες / Κεφάλαια Βιβλίων

- **Bartholomees, J. Boone.** (2008). "Theory of Victory," *Parameters* 38, no. 2.
- **de Landmeter, E.A.** (2018). "What constitutes victory in modern war?" *Military Spectator*.
- **Gray, Colin S.** (2002). *Defining and Achieving Decisive Victory*. US Army War College Press.
- **Heim, Jacob L., Burdette, Zachary, & Beauchamp-Mustafaga, Nathan.** (2024). *U.S. Military Theories of Victory for a War with the People's Republic of China*. RAND.
- **International Crisis Group.** (2021.). *Preventing War. Shaping Peace. Turkey-Greece: From Maritime Brinkmanship to Dialogue*. Europe Report N°263. (accessed 5 Oct. 2025)
- **Lampas, N. and Filis, C.** (2023). 'NATO's strategic concept: Implications for Greece and Türkiye', *Security and Defence Quarterly*, 44(4), pp. 38–54. doi: 10.35467/sdq/174813.

Διαδικτυακές Πηγές

- **Bozkurt, Abdullah.** (2025, April). Turkey's invasion plans for Greece thwarted by US, France, provoking angry outbursts from Erdogan. *Nordic Monitor*. <https://nordicmonitor.com/2025/04/turkeys-invasion-plans-for-greece-thwarted-by-us-france-provoking-angry-outbursts-from-erdogan/> (last viewed 5 Nov 2025).

- **Gürsoy, Dr Yaprak.** (2018). The recent crisis between Greece and Turkey: Two NATO allies on the brink of war again. *FPC*. <https://fpc.org.uk/the-recent-crisis-between-greece-and-turkey/> (last viewed 8 Nov 2025).
- **Stratfor.** (2021). The Eastern Mediterranean's New Great Game Over Natural Gas. *Worldview*. <https://worldview.stratfor.com/article/eastern-mediterraneans-new-great-game-over-natural-gas> (last viewed 10 Oct 2025).

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Ο Βασίλειος Αρσονιάδης είναι απόστρατος αξιωματικός του Ελληνικού Στρατού. Εισήχθη στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων το 1988 και αποφοίτησε το 1992 ως Ανθλγός (ΤΘ).

Την περίοδο 2004-2008, υπήρξε Εθνικός Αντιπρόσωπος σε επιτροπές και ομάδες εργασίας Πληροφοριών της Στρατιωτικής Επιτροπής του NATO. Διατέλεσε επικεφαλής ομάδας επιχειρησιακής σχεδίασης του Συμμαχικού Στρατηγείου Ταχείας Αντιδράσεως του NATO (HQ ARRC) και μέντορας σε θέματα Νατοϊκής επιχειρησιακής σχεδίασης στην Ακαδημία Άμυνας (Defence Academy) του Ηνωμένου Βασιλείου (2013-2016).

Αποστρατεύτηκε το 2017. Έκτοτε, εργάζεται ως τμηματάρχης του τμήματος πληροφοριών και αναπληρωτής διευθυντής της Διεύθυνσης Ανάλυσης Πληροφοριών στο Διακλαδικό Συμμαχικό Στρατηγείο της Δομής Διοίκησης του NATO στη Νάπολη της Ιταλίας.

Κάτοχος Μεταπτυχιακής Εκπαίδευσης από το Canterbury Christ Church University (Terrorism and Counter Terrorism) και **Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης** στις «Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης» από το ΕΚΠΑ με βαθμό «Άριστα». Επίσης **Διδάκτορας** του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (Τομέας Διεθνών Σπουδών) με βαθμό «Άριστα». Έχει ολοκληρώσει με επιτυχία εκπαιδεύσεις στρατιωτικών πληροφοριών στις ΗΠΑ και τη Γαλλία, καθώς και αριθμό εκπαιδεύσεων του NATO.

Είναι συγγραφέας του βιβλίου με τίτλο “Υψηλή Στρατηγική της Τουρκίας και η Σχέση της με τη Θεωρία του «Στρατηγικού Βάθους». Η Περίπτωση των Βαλκανίων και της Μέσης Ανατολής (2002 – 2016)” από τις εκδόσεις Μ. Σιδέρης (Αθήνα 2018).

